

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 19. septembra 2019 - Leto XXIX, št. 38

EDEN VARAŠ - ŠTIRI NARODNOSTI

MED KEDNOM DRVAR, KONEC KEDNA KŮJAR
stran 4

OBVNOVILI SO MONOŠTRSKO JUDOVSKO POKOPALIŠČE
stran 5

TAUGA NEMO MOGO ...
stran 8

Eden varaš - štiri narodnosti

Pred šestnajsetimi lejtami so se Slovenci pa Hrvati v Sombotelu začnili pogučavati, ka bi fanj

bás Tóth z rovačkoga vrtca. Njini dvej vözraščeni kulturni skupini sta bili prvivi v redej:

Rovački pevski zbor Djurdjice je gorstaupo vküper s tamburaškov skupinov Guslice

bilau gorobiditi tradicijo županijski narodnostni dnevoj, depa samo v njinom varaši. Že te so se odlaučili, ka srečanje držijo v Škanzeni, v kisnejši lej-

pevski zbor Djurdjice je zaspej-vo tri vesele rovačke ljudske pesmi, te pa so se eške nutpokazali sombotelski tamburaške s popularnima šlageroma pa gradiščanskima nautama.

Na sombotelski narodnostni dnevoj je šega, ka oprvin mlajši gorstaupijo. Rovačka deca so verše pa izštevanke gučali, depa spejvali so tö. Njini vrtec pa šaula od septembra nosi ime gradiščanskoga plebanoša pa pesnika *Mateta Meršića Miloradića*, rovački mlajši se včijo v obnovlenoj zidini v varaškom tali Joskar-Ola.

Mali nemški plesci

z vrtcov Napsugár pa Pipitér so zaplesali polke, med njimi »ajncvaidraj«, šteroga Slovenci tö dobro poznamo. V svoji redeči pa zeleni gvantaj so se sükali v veukom kraugi, spejvali so »ringe-ringe-raja«.

V imeni glavni organizatorov je predsednik Sombotelske hrvaške samouprave *Ladislav Škrapić* pozdravo vse navzauče, med njimi generalno konzulko RS v Monoštri *Metko Lajnsček*, predsednico Zveze Slovencev na Madžarskem *Andreo Kovács* ino pod-

predsednika *Jožeta Hirnoka*. Hrvaški predsednik je tapravo, ka je pri narodnostni dnevoj glavno, ka se vözraščeni pa mlajši srečajo, če rejsan prihajajo z ovaški kulturni kraugov. Za pomauč se je zavallo Mestnoj občini Somboteu, štera že dugo časa pomaga, pa je za letošnjo srečanje tö dala en miljaun forintov. Ladislav Škrapić je ovado svojo vüpanje, ka se tradicija dale gordrži, vej pa z leta v leto vsikdar več lüdi vö v Škanzen pride.

Slovenska predsednica *Marija Kozar*, romska *Mária Valentin* pa nemški *Tamás Friedl* so vsi v svojem geziki pozdravili navzauče, v imeni soorganizatora, Muzeja Savaria pa je direktorica *Andrea Csapláros* zaželejla, aj narodnostne dneve eške dugo držijo v muzejskoj vesi, gde má vsakša narodnost svojo ižo.

Župan Sombotela *dr. Tivadar Puskás* je - po svojoj šegi - svoj svetešnji guč začno s pozdravom v štiri gezikaj. Raztomačo je, ka so narodnosti na Vogrskom po ustavi (alkotmány) državotvorni elementi (államalkotó tényezők), njine kulturne skupine pa rade nutpokažejo svojo tradicijo eden drugoma. Prvi človek varaša je eške povödo, ka de občina v bodaučnosti ranč tak pomagala narodnostim, vej pa naš rosag leko med Karpatami samo tak krepek ostane.

Dale v programi so gorstaupili šaularge, rovački mlajši so kolo plesali, nemški z OŠ Antal Reguly pa vesele polke. Pri tej drugaj je bilau špajсно, ka je več pojbov bilau kak dejkeu, zatok so mogli ništerni podje v paraj plesati. Tau pa na takšo »alpsko« muziko, štera je bližanja žlata našim slovenskim pesmim.

Slovenske naute so igrale pa spejvale Sombotelske spominčice tö, štere so za té program nalekle štiri koražne porabske ljudske pesmi, šest žensek sta sprejavala eden fudaš pa eden tamburaš.

Nastop Romov je biu nika posabnoga. *Sándor Baranyi* je igro na gosli, zmejs pa je *Zsolt Rostás* tapravo svojo žalostno pesem »Zakunjeno

s kreppapéra. Deca so meli eške eden veuki plastični grad za skakati pa so leko farbaste balone küpüvali. (Nej gvüšno, ka je tau v muzejsko ves, na

Sombotelske spominčice so letos stare 15 lejt

je moje ime« o žmetnom žitki Ciganjov. Po lejpom verši je »Primaš Šanji« zaigro eške po edno nauto za vse navzauče narodnosti ejkstra, tau pa virtuožno.

Zadvečerak se je začno pa končo tö s Hrvatami. Njina plesna skupina je zaplesala

narodnostni den valon bilau.) Ništerni premišlavajo, ka bi mogla meti deca ejkstra program od vözraščeni. Vej pa na začetki srečanja je vsikdar spoj dosta starišov, šteri pa so samo na svoje mlajše najgir, po njini nastopaj tak naglo taodletijo, ka vözraščene

Mlajši z vrtca Mate Meršić Miloradić so pokazali, kak vöter fudi

taj pa so s svojimi kulturnimi skupinami cujprišli eške sombotelski Nemci pa Romi.

Letos 14. septembra je biu lejp, sunčni zadvečerak v glavnom varaši Železne županije. Kauli pau tretje vöre so se v veukom šatori v muzejskoj vesi začnili zberati mlajši v svetešnji gvantaj, depa vidli smo vsikdar več vözraščeni pesmarov v narodni nošaj tö. Glavni organizatori letošnjoga srečanja so bili domanji Hrvati, v njinom imeni je navzauče pozdravo eden pojbič, *Barna-*

takzvano »polkico«, v šteroj so leko Slovenci gorpoznali edne elemente s svoje »rozinke« ranč tak. Gda so organizatorge slobaud vzeli, so lüstvi en cajt eške igrali mladi tamburaške s Petrovoga sela z imenom »Žgano«.

Med cejlim programom pa eške kisnej so ženske nutpokazale tradicionalne meštrije, od Slovenk sta *Erzsi Aranyi* pa *Marija Törő* mlajše (pa vözraščene) včili rauže rediti

skupine komaj što pogledne. Depa letos se je pokazalo, ka je tau nej mujs, vej je pa cejli program samo dvej vöri trpo, če rejsan je gorstaupilo više deset šaulski pa štiri »stare« skupine.

Prauti večeri se je s slovenske iže čula igrauta. Naši lidgé so eške dugo spejvali pa se pogučavali ino si obečali, ka kleti pá pridejo - na 17. Narodnostni den v Sombotelu.

-dm-

»PRIŠO JE GLAS« – PREKMURCI V I. SVETOVNI VOJNI 1914 – 1918

V Pomurskem muzeju so se leta 2013 lotili raziskovanja prve svetovne vojne, časa, ki je pustil pomembne sledi tudi v Prekmurju in Porabju. Projekt so poimenovali *Prišo je glas*. Najprej so pripravili leta 2015 razstavo in izdali katalog razstave, letos pa so izšle še tri publikacije, in sicer 24. številka *Zbornika soboškega muzeja*, ter zbornika *Fotografije in Odlikovanci*.

V *Zborniku soboškega muzeja* so zbrani tematski članki in razprave o Prekmurcih v vojni 1914 – 1918. Zgodovinarica in direktorica, tudi urednica zbornika Metka Fujs, poudarja, da so ob stoti obletnici največjega vojaškega spopada v Pomurskem muzeju posvetili celovit projekt usodi Prekmurcev v »veliki vojni«.

Naslov projekta *Prišo je glas* v prekmurščini povzema naslove poročil z bojišč prve svetovne vojne v lokalnih tednikih *Novine*, *Muraszombat es Vidéke* (Murska Sobota in okolica) ter *Alsólendvai Híradó* (Lendavske novice). »*Prišo je glas pomeni, da je prispelo sporočilo, da so potekali boji, da je nekdo padel, da je bil nekdo odlikovan ... Temu smo dodali podnaslov Prekmurci v vojni 1914 – 1918 in z njim nakazali temo projekta. Ta obsega široko raziskovalno obdobje med prvo svetovno vojno in Prekmurcev v njej ...*«

Raziskovalci iz muzeja in zunanji sodelavci so ob tem, ko so se lotili teme, ugotavljali, da je o tem času napisanega zelo malo, še manj je bilo znanega o okoli 20 tisoč mobiliziranih prekmurskih vojakih, ki so se bojevali na bojiščih prve svetovne vojne od Balkana do Galicije, od Romunije do Italije. »*Nacrtni pristop in*

večje število raziskovalcev, ki smo se teme lotili z različnih tematskih področij, je prinesel mnoge celovite podatke. Nekateri so skoraj popolni, drugi malo manj, vendar lahko objavljeni služijo vsem, ki jih potrebujejo za nadaljnje raziskovalno delo, pa tudi mnogim svojcem, ki še vedno iščejo informacije o prednikih.«

Naslovnica

Do leta 2017 sta v okviru projekta *Prišo je glas*, Prekmurci v vojni 1914 – 1918, izšli dve publikaciji: Katalog razstave, avtorice Metke Fujs (2015), in raziskava Gordane Šovegeš Lipovšek Padli in pogrešani (2016). »*Pred nami je tretja publikacija, zbirka različnih tematskih člankov in razprav o prvi svetovni vojni in času neposredno po njej v posebni, 24. številki Zbornika soboškega muzeja.*«

V *Zborniku* je objavljen obsežen pregledni članek o prekmurskih vojakih v strukturah avstro-ogrske vojske, ki po literarnih virih povzema vrsto koristnih informacij o organizaciji te vojske in enotah, v katerih so se borili prekmurški vojaki. Avtor razprave je Mark Krenn. Sledita spominska zapisa o dogajanju med vojno. Prvi je povzetek spominov avtorjevega starega očeta (Geze Bačiča), drugi je prepis in prevod originalnega dnevi-

ka, ki ga hranijo v Pomurskem muzeju, v njem je zapisana življenjska (tudi vojaška) pot avtorja. Uvodne misli je napisal Atilla Kovács, potem pa je pripoved vojnega ujetnika Štefana Korpíča oziroma njegov dnevnik. Izjemno zanimiv prispevek, ki se začne s prvo in zadnjo kitico madžarske himne, za katero je tekst napisal Ferenc Kölcsey: »*Bodi blagoslovljen, / narod naš madžarski ...*« Avtor dnevnika navaja zelo raznolike podatke, zato le nekaj le-teh za pokušino: kdo so bili njegovi dobri prijatelji, kdaj je prejel zadnje očetovo pismo in celo, katera oblačila si je kupil med ujetništvom, kako se igra šah, kako se je učil ruski jezik. Kljub domotožju se mu ni uspelo vrniti domov. Poročil se je z Rusinjo in z njo ostal. Dnevnik je ostal ohranjen tako, da ga je poslal bratu v Čepince. Hranijo ga v Pomurskem muzeju.

Miklós Melaga piše o nabiranju pomoči in skrbi za ranjence v okraju Murska Sobota ter o invalidih prve svetovne vojne. Na to se kot zdravstvena tema navezuje razprava o prenosljivih spolnih boleznih. Zajema stanje v celotni avstro-ogrski vojski. Gordana Šovegeš Lipovšek se ukvarja s problematiko prekmurskih invalidov iz prve svetovne vojne in poudari, da »*vojni invalid spada gotovo med največje in pomilovanja vredne reveže.*« Ob dejstvu, da je prva svetovna vojna povsem spremenila do tedaj znani svet. Njenih posledic se ni mogel obraniti nihče, v štirih letih je posegla na vsa področja človeškega življenja. Tamara Andrejek je napisala članek Kitajski zid nenaravnega dualizma. László Göncz objavlja razpravo Prekmurje 1918 – 1919. »*Konec prve svetovne vojne je Evropi prinesel upanje na trajnejši mir, predussem pa možnost za nekoliko stabilnejše socialno stanje prebivalstva, ki je v vojnih letih veliko trpelo,*« začena avtor razpravo in meni, da je bilo podobno tudi na območju

današnjega Prekmurja. »*Vendar so se dogodki v pokrajini ob reki Muri v zadnji tretjini leta 1918 zasukali v drugačno smer. Zadnje četrletje je bilo politično in družbeno razburkano, kar je nakazovalo dramatično leto 1919, ki ga ob Prekmurju nekateri imenujejo kar „prevratno obdobje“. Takrat je ta pokrajina doživela največjo politično*

Fokovcih, Gančanih, Lipovcih, Murski Soboti, Petanjcih, Ropoči, Sodišincih, Turnišču in Žitkovcih/Žitkoc.

Od vseh razprav z izjemnimi informacijami in podatki je zame najbolj zanimiv prispevek Primerjalna analiza dveh romanov o veliki vojni Prežihov Voranc: *Doberdob*, Máté Zalka: *Doberdo*, avtorice Elizabete Bernjak. V bistvu ne gre za to, da primerjal-

Publikacije Pomurskega muzeja so predstavili: zunanja sodelavca Atilla Kovács in Mark Krenn ter direktorica Pomurskega muzeja, urednica 24. zbornika soboškega muzeja Metka Fujs

spremembo v zadnjem tisočletju, ko je iz okrilja Madžarske „prešla“ v novonastalo jugoslovansko državo.« O čem vse še piše László Göncz, pa si morate prebrati v zborniku, ker bi novinarsko povzemanje izmaličilo avtorjevo zanimivo razpravo. Zato samo še naslovi poglavij: Območje Prekmurja v luči jugoslovanskih in madžarskih teritorialnih interesov; Kaotične poznojesenske razmere; Razpoloženje prebivalstva Prekmurja; Širši politični kontekst odločitve o »prekmurski« meji in Dolnelendavska protirevolucija in Murska republika.

Objavljen je posthumni članek Franca Kuzmiča, dolgoletnega urednika *Zbornika soboškega muzeja*: Spominska znamenja vojakom iz prve svetovne vojne. »*O spominskih znamenjih iz prve svetovne vojne nas preseneča dejstvo, da jih je v Prekmurju tako malo.*« V članku so s fotografijami prikazana obeležja, in sicer v Beltincih, Bratoncih, Črenšovcih, Dobrovniku/Dobronaku, Dokležovju,

nih analiz literarnih tekstov ne bi bilo že doslej, toda zagotovo so redki, ki bi predstavili vsebino dveh romanov dveh avtorjev o približno istem vojnem dogajanju na isti lokaciji. Avtorja naj bi se med ofenzivo na soški fronti zelo verjetno celo osebno srečala, ne da bi poznala drug drugega.

Razprave zaključuje prispevek Metke Fujs: Porabci v vojni 1914 – 1918. »*V letu 2016 smo v Pomurskem muzeju za gostovanje na sedežu Zveze Slovencev na Madžarskem v Monoštru pripravili posebno razstavo o Porabcih v prvi svetovni vojni, oblikovano na splošnem gradivu in podatkih, ki so enaki za enotno tedanjo avstro-ogrsko monarhijo, ter na podatkih in pogrešanih vojakih iz krajev slovenskega Porabja.*«

V prihodnji številki pa o publikacijah Prekmurci v vojni 1914 – 1918 *Odlikovanja*, avtor Atilla Kovács, in Prekmurci v vojni, 1914 – 1918, *Fotografije*, avtor Mark Krenn.

Tekst in foto: Ernest Ružič

PREKMURJE

Moravske Toplice so slavile

V občini Moravske Toplice so s položitvijo vencov pred spomenik Franca Ivanocyja, slavnostnim djilešom občinske kotrige in otvoritvijo obnovejenega veško-gasilskega doma v Mlajtincaj proslavili svoj 23. občinski svetek. Zbrane na djileši sta nagovorila domanji župan Alojz Glavač in predsednik državnega sveta Alojz Kovšca, steri je Moravske Toplice pohvalo kak eno najbolje »razvitih in turistično prepoznavnih slovenskih občin.« Ob toj priliki so podelili tudi občinska priznanja.

Za častnoga občana so vörzaglasili dr. Stanislava Zvera, duhovnika župnije Bogojina, in sicer za njegvo dugoletno delo na znanstvenom, kulturnom in pastoralnom področji. Zver je med drugim napiso tudi knjigo z naslovom Tebi, slovenska krajina, stera je najboljšejša monografija o Jožefi Klekli st. in njegov prispevek k združitvi Prekmurja z matično domovino. Velko zahvalno listino je daubo Jože Štefanec iz Martjanec, penezno nagrado v višini 800 evrov pa arhitekta Maja in Goran Dominko za vzorno prenovo domačije Pri momi. Posebni priznanji sta šli v roke Kvarteta pevcev ljudskih pesmi Društva upokojencev Moravske Toplice in Streleskega društva Kaliber Fokovci. Renata in Branko Vogrinčič sta daubila priznanje za nesebično pomouč sočloveki, priznanje župana pa je za izjemen uspeh na 8. evropskih igrah za mlade športnike invalide daubo Timotej Šoš. 200 evrov nagrade so daubili zlati maturanti: Vanessa Nemet, Rok Lajnšček, Timotej Gabriel Horvat in Mija Hujs. Ške pred djilejšom sta Glavač in Kovšca v Kančevcaj položila venec pred spomenik Franca Ivanocyja (1857-1913) in s tem izkazala čast tomi duhovniki in narodnomi buditelji, steri se je borio za prekmursko »rejš na domačoj grüdi«.

Silva Eöry

Martin Žokš iz Kovačevca

Med kednom drvar, konec kedna küjar

Martin Žokš iz Kovačevca je trno zaposleni človek. Gor sam ga ziskala v Mačkovcaj, gē sta z ženo Jasmino in pajdaši pospravljala po tistom, ka je den prva tam bila dirka za državno prvenstvo (országos bajnokság) v motokrosi. Njuna krčma, zové se Okrepčevalnica pri Cimeštru, na toj prireditvi odavle gesti pa piti. »Z motokrosom je naša držina trno povezana. Ge mam rad adrenalinske športe. Včas sam se tudi san vozo z motorom, zdaj pa se bole moj starejši, dvanaajstletni sin Marsel. Dosta mlajšov je pri nas navdušenih nad tem športom. Sploj

Martin Žokš na svetovnem prvenstvu picopekov v Neaplji

kdaj, gda ma Slovenija svetovnoga prvaka Tima Gajsera, jih je tau ške bole polegnolo,« je raztolmačo sogovornik, steri je eričen grato po tistom, gda je lani gvino na tekmo vanji najbouskih slovenskih picopekov (pizzasütő). Stokovna komisija se je odlaučila, ka je njegva pica, steri je dau ime drvarska, najbouska: »Ge sam biu trno presenečeni, vej pa sam nej brodo, ka mo gvino. Vsega vam nemrem ovaditi, ka do me te vsi začnili koperati, ali tak na polonje vam leko vöovadim svoj recept. Moje testo za pico je napravljeno

tak, ka k meli cuj dam ške tisto pogačo, stera ostane od tikvinoga semena, te gda redimo oli. Ta pogača se ne spraji pa stisne do kraja, tak ka ške ostane malo tistoga dobrega diija. Tak te napravim eno fajno melo in iz nje testo, na steroga te gor denen paradajz, pomodoro pelate, en dober in malo drakši sir mocarela, zelišča, samo, ka ne ova dim stera, te pa ške prešano šunko in salame, narezani prpeu, vložene šampinjone in baziliko. Gda se pica speče, na njau ške namažen en takši zeliščni pesto.«

Martin Žokš je lani na svetovnom prvenstvu, stero je bilou v Neaplji, prišo med tresti najbouskih picopekov na sveti: »Kelko znam, nas je bilou 640 iz 82 ro sagov, leko povemo s celoga sveta. Neapelj je en poseben varaš, v sterom žive dva milijona lidi. Majo dosta smetka, vej pa se tam ne puca tak kak pri nas. Na štiri kilometre

dugi promenadi, stera je ob mordji, smo meli mi tekmo vanje. Tisti, steri so bili do kdaj svetovni prvaki, takši je 18, dobijo tam stalno mesto, na sterom leko pečejo in odavajo pice. Takša pica, pa čiglij je samo navadna margerita, košta 20 evrov. Prva leta so v glavnom Talijani gvinili, zadnji dve leti pa nej več. Dosta tej prvakov sam tudi osebnospozno. Pokazali so mi, kak oni napravijo pico. Tau tekmo vanje trpi štiri dni. Tudi letos mo šau na svetovno prvenstvo. Na njega demo trgé iz Slovenije, tak ka mo tudi

kak ekipa tekmovali. Ge mo letos pripravo eno pravo neapeljsko pico. Obvezno more meti dva centimetra rauba, pa v eni minuti more biti pečena.«

Tisti, steri ške drvarsko pa

stera je vredna skor deset milijonov evrov. V glavnom smo zaduženi za tau, ka sadimo rauže, režemo drevdje in vrejdgemlemo okolico.«

Med kednom drvar, konec kedna pa küjar. Martin Žokš

Svoj vsakdanejši krüj si slüži kak drvar

tudi druge pice, stere spečejo v Okrepčevalnici pri Cimeštru v Kovačevcaj, koštavati, leko tau napravite od petka do nedele, vej pa si Martin Žokš med kednom svoj vsakdanejši krüj slüži z lesom. Istina gē, ka se je vözašaulivo za küjara in je par lejt tau tudi delo, samo te je v pamet vzeu, ka more cele dneve delati, tudi konec kedna, pouleg toga pa je rad biu na lufti, zatau se je odlaučo, ka de se začno z drvarskim delom spravlati: »Ge sam rano osto brez očo pa matere, vej pa sta mladi diva odišla s toga sveta. Na našom paverstvu smo meli tudi dosta gaušk, pa se je trbelo navčiti z lesom delati. Po tistom, ka sam vižge (izpite) napravo, pa tudi šker sam si küpo, so me tudi drugi začnili prositi, aj naj jim pomagam. In tak sam te goroudpro firmo, stera se je s takšim delom začnila spravlati. Zdaj mam pet redno zaposlenih pa ške neka drugi lidi, steri nam pomagajo pri sekanji in spravili lesa, dosta pa delamo tudi v Avstriji, samo ka mam tam bole vzdrževalna dela prejk. Letos smo daubili delo tudi pri eni graščini,

je med tistimi, steri bi radi bili, ka bi meu den več kak 24 vör: »Tak si glij brodim, ka de trbelo malo konje pistiti, ka de inači vsega preveč. Ali dokejš mam volau, pa do me moji zaposleni in držina podperali, de ške neka cajta šlo, vej pa obauje rad delam.« Držina ga je podprla tudi pri pripravi festivala pice, steroga so pri njihovi krčmi prvo pout pripravili meseca julija letos. »Steu sam, ka se lüstvi predstavi, kak se prava neapeljska pica pripravi. Predstavili smo melo znamke Caputo, stera je najbouska za pravo takše pice. Prišli so tudi moji kolegi iz Italije in Rovaške, tak ka smo obiskovalcom pokazali, kak se ta pica dela,« je ške pravo Martin Žokš in cujda, ka so pripravili tudi tekmo vanje, na sterom je v mlašeci kategoriji gvino njegov starejši sin, steri dé po očovi pauti. Mlajši, sedemletni sin Sven, pa rajši bole pri šanki mami pomaga.

Silva Eöry

Kejpi: Silva Eöry in osební arhiva Martina Žokša

Bojmo zadovolni s tejm, ka mamó

Kakšen pauv se nam pršika pripauvati v gračankaj, na mezevaj ali v sadovnjakaj, odvisi od dosta vse, najbola pa od vrejmena, ka samo sam Baug leko ravna. Človek pa dosta vse drugo mora včiniti. Tau mi, slovenski penzionis-

samo na slejpo cvele. Tau nej dojšlo, listje je začnilo tuj pa taum rdjaviti. Ka lagvoga smo pa včiniti? Vej smo pa zemlau dobro pripravile, pograubale z gnojom, redno smo ji osipale, pred srnami smo nota zagradijle, gnoj v praji smo tū

nile tisto, ka smo eške leko. Tikvi so bile bogate z guškicami, nej so pa bile tak tūčne, kak bi leko. Micka Bajzek na Židovi nam ji je lepau posišila, tak ka so že na gvūšnom mesti. Letos ne planiramo lūpati guškice, liki samo drugo leto, zatok aj mamó telko guškie, ka vse svoje varaške penzioniste leko pozovemo lūpat. Tau delo vsi trno radi mamó.

v takšoj vraučoj leti pa sōjči eške telko leko mamó. Tak, ka Baugi samo hvalo leko damó, ka nam je pauv nej vdarila tá toča ali kakšna druga lagva naravna kaštiga pa ka smo tau delo srečno pa zdravo leko oprajle. Za flajсно delo, dobro volo se pa trno lepau zahvalim(o) vsejm penzionistom, steri so se za tau delo z radostjov podali. Djesensko

Bildje je kazalo za lejpi pauv, prvim kak je začnilo redno cvesti

Vekši tau flajnsni žensk (z lejevoga kraja: Ančika Nemet, Micka Bajzek z Varaša, Micka Bajzek z Židove, Ana Makoš) müve z Évo Lazar sva se pa nin zdjibějle med tikvimi)

ti, dobro znamo tuj v Varaši tū, zatau smo se vūpali vzeti za tau, ka mo samé pauvale tikvine guškice v lupinjaj, tau zdaj že tretjo leto. Dočas so na velko pauvali v Slovenskoj vesi vert Feri Dančec s svojo ženauv, smo leko lõjpali vsi Varašanci pa Slovenčardje, depa žau, lejta njim tū tá déjo, délo so morali na menše vzeti. Mé ženske, stere nas je enajset, gda je potrebno pa mamó enga moškoga tū, z velko volauv pridemo vkūper, nej samo za delo volo, liki zatok tū, ka smo leko vkūper, se leko pogučavamo, smejemo, ka nám rejč nikdar ne sfali. Tau je našo veseldje, mladost nam je odletejla, radost med nami nas pa vsebola vkūp drži. Letos smo že pijsali o tejm, ka vse smo delale za tau, aj leko mamó bogati pauv. Tikvi so nam lepau vōprišle, so bogato bildje méle, cvele so pa tak, ka je njiva vse en cvej bejla. Dober gazda prej vsakši den s tejm začne, ka kaulek pogledne na svojom grōnti. S tejm, ka je té grōnt saused mojoga gračanka, sem dja tū vsakši nemili dén kaulek ūšla, nastrgavala, gde se zaměčajo male tikvi pod bomblaki. Vsebola sam čakala, vsebola so

vcuj sklale, pauv se pa samo v bildjaj kaže. Gda že vseposedik spitavam, steri se razmėjo na tikvi, so mi raztolmačile, ka tikvi prej ne puvaajo na glavni bildjaj, liki na stranski bildjaj. Že sem v cago spadnila, ka nika ne pripauvamo, zaman smo delale, zaman smo se cerile. No, mati Boža, kumar v juliūša so se začnile zavržti, najprvim na rejdke, sledkar bola na gausta. Nej so pa bile tak nagausta, kak leko tau človek vidi po mezevaj, gda je cejla njiva puna z dugimi tikvinimi redami. Depa, itak ka nika mamó. Kumar smo čakali, aj začnejo zrejliti, zatok ka v lejpom cajti guškice brž pose-nejo, nejga dosta brig pa dela z njimi. Samo pred tejm se je pa pá skazo vrag. Kak so začnile zrejliti, tak so začnile gnějliti tū. Nisterne tikvi so se v velkoj ijci vrkar spekle, kakoli so bile pod listjom, druge pa so spodkar začnile gniliti. Samo dočas so guškice nej vōzraščene, ji ne mora vōpucati. Kak naprvim leko, se je nas šest žensk (Micka Bajzek, Ančika Nemet, Ana Makoš, Klara Fodor z Varaša, Micka Bajzek z Židove pa Éva Lazar s Slovenske vesi) vkūp nabralo dvakart pa smo obra-

Kak smo se pogučavale z ženskami med delom, pauv bi leko bijo baugši, lepši, depa bojmo radi pa zadovolni, ka

delo pa nas eške čaka.

*Klara Fodor
predsednica*

Obvnovili so monoštrsko judovsko pokopališče

Pred kratkim so predali obnovljeno monoštrsko judovsko pokopališče, na katerem so pokopavali od leta 1866. Po letu 1960 je postalo zane-marjeno.

Monoštrski župan

je izpostavil, da je do obnove prišlo s pomočjo natečaja, ki ga je občina vložila k Javnemu skladu za judovsko dediščino. Zgradili so 242 metrov betonske ograje in dali narediti vhodna vrata iz jekla. Proslave sta se udeležila tudi Sándor Márkus, predsednik sombotelske judovske verske občine, in Miksa Winkler, bivši član predsedstva Zveze judovskih verskih občin na Madžarskem (MAZSIHISZ), ki sta izpostavila, da spoštujeta Monoštrčane, ki ohranjajo spomin na svoje judovske soobčane.

Slovesnosti sta se udeležila tudi slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss in njen asistent Ferenc Sütő, ki je obenem tudi svetnik monoštrske občine.

*L.R.H.
Foto: F.Bana*

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Najbaukša palinka v Železni županiji

Prejšnji keden so v Jánosházi ocenjevali pa iskali najbaukšo palinko v Železni županiji. Vsevkūp 44 palinke so poslali iz cejle županije, dapa tau se še sploy ne vej, če je z naše krajine, s Porabja stoj poslo ali nej. Zato ka žirija sama ne vej, sto pa odkec je poslo palinko, etak te bola objektivno leko ocenjuje. Telko se zato vej, vejn zato, ka so že koštavali, ka med tistimi, steri so vzorec poslali, so takši tō, steri se razmejo, kak se dobra palinka dela, pa je dosta takši tō, steri samo sprobavajo. Dapa dostakrat se ma zgoditi, ka se tistim, steri prvo paut sprobavajo, prišika pa dober rezultat dosegejo. Kak so nam starci pripovedjali, dobro palinko naprajti je nej leko delo. Dosta pa dosta vse moraš paziti, kak pravijo, nej je tisti dober žganjar, steri gnauk zna dobro palinko naprajti, liki tisti, steri z dobroga materiala vsigdar dobro palinko vōzažje, tisti je majster. Ranč zato k dobri palinki najprvin zdravo, lejpo, zrejlo, sūjo sadje trbej vkūppobrati pa v bečke skladi, najbaukše je brez goščic, najbaukša palinka se tak dela. Če se neškemo mantrati pa goščice v sadej ostanejo, te trbej na tau fejšt skrb meti, nej ka bi je vkūpsemleli, zato ka te britka baude palinka. Da je sadje vōzavrelo, bečka se dolazapre, pa cejlak dočas tak ostane, ka v žganjarno ne pride. Zaman mamó dober material, palinko tam tō leko zapravijo, sploy pa tak, ka naglo go - kak pravijo - dolazaženejo. Nej zaman so naši predniki palinko vsigdar pozimi žgali, da je čas bilau cejli den pri kotli sejdti. Kak so sadje kvasili pa vōžgali tisti, steri so na ocenjevanje poslali palinko, tau ne vejmo, dapa po žmaji gvūšno, ka de se čutilo, strokovnjaki pa po tejm postavijo vrstni red, stera je najbaukša palinka v Železni županiji.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

150 let gasilstva na Slovenskem

V Metliki, kjer so leta 1869 ustanovili prvo prostovoljno gasilsko društvo na Slovenskem, so pripravili osrednjo slovesnost ob 150-letnici gasilstva. Mimohod več kot 3000 gasilcev si je ogledal tudi premier Marjan Šarec, ki je v svojem slavnostnem govoru opozoril, da je Gasilska zveza Slovenije (GZS) največja humanitarna organizacija v državi, gasilci pa so najmočnejša vojska za boj proti vsem nevšečnostim, s katerimi se soočajo državljani in katerih si pred 150. leti niso mogli zamisliti. »Biti gasilec je čast in odgovornost, hkrati pa to pomeni biti pripravljen delati za sočloveka in svojo državo,« je poudaril predsednik vlade in nadaljeval, da »ko vsi drugi obupajo, odidejo ali se ustrašijo, takrat ostaja gasilec, ki se ne vpraša, koliko časa bo na intervenciji, takrat ko zmrzujejo cevi, ali takrat ko je peklenska poletna vročina.«

V Metliki so že pred osrednjo prireditvijo pripravili slavnostno akademijo ob 70-letnici GZS, na kateri sta spregovorila minister za obrambo Karl Erjavec in predsednik GZS Janko Cerkvenik. Erjavec je med drugim izpostavil solidarnost in ohranjanje slovenstva kot zelo pomembni gasilski vrednoti, ki se prenašata iz roda v rod, Cerkvenik pa se je zahvalil sogovornikom na ravni države, s katerimi so po njegovem vstopili v dialog, zato da bi premostili vsakodnevne ovire in da bi svoje delo opravljali še kakovostneje in učinkoviteje, brez nepotrebne administracije in birokratizacije. Po podatkih GZS ta krovna gasilska organizacija združuje več kot 162.000 prostovoljnih gasilcev, ki so organizirani v 1341 društev, povezanih v 120 gasilskih zvez, združenih v 17 gasilskih regij, in približno 700 poklicnih gasilcev, ki delujejo v 13 poklicnih gasilskih enotah.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

ZELENE STENE

Praznih, grdih in dolgočasnih zidov najrajši ne bi imeli, vendar so nam večkrat nujno potrebni. A ker zidu največkrat ne moremo podre-

Lesnate in zelnate vzpenjalke so ena najbolj vsestranskih rastlinskih skupin, ki daje velike možnosti za domiselno prekrivanje sten, ki nam

oprijemajo zidu, bodisi z zračnimi koreninami (adventivne korenine), takšen je bršljan, ali pa z lepljivimi vitičnimi vršički, kot na primer vinička ali divja trta. Te se oprijemajo vsakega površja, ki daje zadostno oporo (zid) in ne potrebujejo druge opore razen v zgodnji dobi.

Nekaj vzpenjalk, na primer srobot in nekatere kapucinke, se oprijemajo z listnimi peclji. Številne druge so vzpenjalke z viticami, okoli opore se ovije-

NAMIG
Napišite si v vrtni dnevnik za naslednje leto, da popestrite

Okrasni velikocvetni srobot

ti, bi nas razveselilo že to, če bi namesto gole stene gledali

niso vseč. Njihovi poganki se bohotno širijo in tako hitro

Okrasni drobnocvetni rumeni srobot ima za razliko od velikocvetnega veliko več cvetov.

sveže zelenje listja in barvite cvetove.

popestrijo vrt in steno. Nekatere vzpenjalke se same

Divja trta popestri neugledno steno s svojo barvitostjo

Jasminovka je ovijalka zelo nagle rasti, ki v obmorskih krajih hitro ozeleni in s cvetjem odišavi steno in okolico.

jajo z viticami, občutljivimi na dotik, ki so pogosto preobraženi listi ali lističi, na primer dišeči grahor.

Teraso ali kotiček za posadanje lahko na hitro zastremo s plezalko. Če uporabimo mrežo za fižol, ki jo razpnemo med primerno visoke kole, in enoletno plezalko, bomo najhitreje zastrli steno. Plezalko so sploh rekorderke v hitrostni rasti. Z malo vrtnarske spretnosti lahko posejemo sami imenitne enoletne plezalko, ki bodo vse poletje in jesen varovale našo zasebnost.

neugledne stene z plezalkami, bodisi enoletnimi ali z

Pisanolistni bršljan je odlična rastlina za prekrivanje nezaželenih sten, primerna tudi za dekoracijo. Bršljan se sam oprijema zidu ali stene z zračnimi koreninami.

lesnatimi plezalkami. Prav take rastline predstavljajo steni tudi zaščito pred dežjem.

Besedilo : Olga Varga
Fotografije : osebni arhiv in svetovni splet

Slovenske ljudske pripovedi - nej samo za mlajše - 24.

Maust z glažojne

Gnauk je živo eden oča, šteri je emo tri siné. Dva sta bila čedniva, tretji pa je biu Podpečnik, šteroga so zatok tak zvali, ka je vsikdar pod pečjauv sejdo. Oča je na smrt zbeteživo, zatok je pazuvo svoje tri siné pa jim pravo:

»Po svojo erbo morete priti na moj grob na tri večere. Prvi večer aj pride najstarejši, drugi večer srejdnji, tretji večer pa najmlajši!« Gda je starček mrau, sta se starejšiva dva nej pokisila na cintor titi, aj prej dé najmlajši, ka bi ga oča raztrgo. Pa rejsan je najmlajši odišo na očo grob.

Gnauk je samo prišo oča ino pito: »Ti si tū?« Dau ma je eden ori, šteroga je prej mogo dobro spraviti.

Drugi večer je mogo najmlajši sin pá titi mesto srejdnjoga, oča pa ma je pá dau eden ori, šteroga je spravo k drugomi. Tretji večer je biu un na redej. Odišo je na cintor, oča pa ma je pravo: »Ti si tū?« »Ja, ge sem,« je dau valas sin ino oča ma je pá dau eden ori, šteroga je spravo k drugima dvōma k stenej graubišča. Gda je prišo domau, sta ga brata vōopitala, ka je vūdo na cintori.

Minau je en cajt po tistom, presvejkli krau je ponūdo

svojo čér pa kralestvo tistoma, ki s konjom preskoči veuki maust z glažojne, šteroga je dau narediti. Starejšiva brata sta si kūpi-

la dva lejpiva konja, vej sta pa stela probati svojo srečo. Gda sta odgezдила, je Podpečnik odišo na cintor ino vzeu ori, šteroga je daubo prvi večer mesto najstarejšoga brata. Strau ga je ino v njem najšo eden sodački gvant ino ednoga lejpoga konja. Brž se je prejk v sodačka naravno, skočo na konja pa se paščo prauti mostej. Tam je stalo že dosta veuki gospaudov, veuko batrivni legénov je sprobavalo svojo srečo, depa eden je nej gvino. Vsikši je s konjom spadno na mostej. Konj našoga sodaka pa je skočo ino biu v ednom momenti na drugoj strani. Kak oblisk je včasik preméno, pa niške je

nej znau, kama.

Krau je nej vōdo, što je gvino. Zatok je pá dau na znanje, ka če štoj prejk mostá skoči, dobi, ka je prva

obečo. Najmlajši sin je odišo na cintor ino strau ori srejdnjoga brata. V njem je najšo eden gvant za oficéra ino ednoga srebrnoga konja. Brž je odgezdo k mostej.

Zdaj je pá un gvino, vej je pa niške drugi nej mogo prejk mostá. Pá je premeno, krau je nej znau, što je biu najbaukši. Zatok je dau na znanje, aj eške gnauk prejk mostá skočijo.

Najmlajši sin je odišo po svoj ori, gda pa ga je strau, je v njem najšo eden gvant za kraliča ino ednoga zlatoga konja. Brž je na njega skočo ino odgezdo k mostej. Tam so ga že vsi čakali ino že lejli, aj un prvi proba

svojo srečo. Pravo pa je: »Slejdnji sem prišo, slejdnji probam svojo srečo.«

Vsi so se trūdili, depa so nej mogli prejk. Gda pa je tau probo Podpečnik, je kak oblisk prišo na drugo stran mostá. Te je pá sto brz vujti, de je pa k njemi staupila kralična ino ma na čelo potisnila svoj kraliski pečatli, ka aj bi ga kisnej včasik gorspoznala.

Gda je minaulo edno leto ino se je niške nej zgloso, je kralična kauli poslala svoje sodake, aj ziškejo legéna, šteri má na čeli njeni pečatli. Sodacke so rejsan poglednili čelo vsikšoga mladenca, depa eden je nej emo pečatli. Gda pa so prišli v ram trej bratov, sta starejšiva dva vōstaučila svetešnje naravnaniva. Sodacke so jiva prejk poglednili, depa so nej najšli pečatli. Pitali so: »Mate eške koga pri rami?« »Njuga, zvūn Podpečnika, šteri tū pod pečjauv sedi.«

Gda so ma poglednili čelo, so na njem najšli kralične pečatli. Včasik je mogo ž njimi na kraliski grad ino za par dni so ga kronali za krala.

Na domanjo rejč obrno:
-dm-

Ilustracija: -mkm-

... DO MADŽARSKE

Srednja Evropa je motor evropskega razvoja

Sodelovanje med srednjeevropskimi državami in Nemčijo determinira prihodnost Evrope, je povedal madžarski zunanji minister Péter Szijjártó na Madžarsko-nemškem forumu, ki so ga priredili ob 30. obletnici odprtja meje pri Sopronu. Izpostavil je, da ko Nemčija in Madžarska sodelujeta, je dobro za vso Evropo. Posebej je poudaril, da je sedaj sila pomembno sodelovanje med srednjeevropskimi državami in Nemčijo, saj se Evropa srečuje z nešteti izzivi. S pridružitvijo srednjeevropskih držav k Evropski uniji je postala Evropa bogatejša, mirnejša in močnejša, kot je bila prej, to območje je postalo gonilna sila evropske gospodarske rasti. Od petih najhitreje razvijajočih se gospodarstev v EU so tri članice višegrajske skupine. Trgovinska menjava med višegrajskimi državami in Nemčijo za 74 odstotkov prekaša trgovinsko menjavo med Nemčijo in Francijo, je povedal madžarski zunanji minister in dodal, da bo sodelovanje Nemčije in srednje Evrope determiniralo konkurenčnost Evrope v prihodnosti.

Kandidata zelo izenačena

Čeprav se bo za stolček glavnostnega župana potegovalo pet kandidatov, največja borba poteka med dosedanjim županom Istvánom Tarlósem in skupnim kandidatom opozicije Gergelyem Karácsonyem. Po merjenju agencije Závész Research bi dosedanjega župana volilo 49 odstotkov volivcev, njegovega najmočnejšega protikandidata pa 45 odstotkov. Priljubljenost ostalih treh kandidatov je le nekajodstotna. Zanimivo se spreminja »volilni zemljevid« Budimpešte, saj v okrožjih (tradicionalno meščanska okrožja in budimski predel), ki so do zdaj štela za bazo vladne stranke, narašča podpora opzijskim strankam. Hkati v tistih predelih (predmestja in blovska naselja), ki so jih do zdaj imeli za levo usmerjene, narašča podpora FIDESZ-u.

Vera Gašpar

O, KAK JE DNES DEN VESELI

8. september (mala meša) je Marijin rojstni den. Dobro, ka je letos na nedelo spadno, ka če bi delaven den biu, bi verniki nej mogli vkūppridti, vej je pa na Vogrskom nej delaprosti den, ranč tak nej kak svetek velke meše (15. augustuš) nej. Tau je žalostno, vej pa Vogrski orsag je že Števan krau izročó Blajženi Devici Mariji.

Gorenjisenčarge smo na té den leko pri dvej mešaj bili. Prva je bila v cerkvi kak vsakšo nedelo, druga pa pri Drejninom križi, gdé je lepo število vernikov vkūpprišlo iz trej rosagov.

Tau tradicijo so eške naš prejšnji župnik Ferenc Merkli začnili. Hvala Baugi njini naslednik Tibor Tóth so go dale pelali. Gda so prišli, smo se najbolje bodjali, ka našo materno rejč nedo radi meli, dapa hvala Baugi že dosta razmejo pa dostakaj povedati tō znajo. Vidijo se njim naše šege pa navade. Preveč so bili radi,

ka v našoj vesi mamó tau lepo šego, ka v naravi, pri obcestnom križi počastimo svetek Device Marije.

Tau se je prvič zgodilo, ka so pri tej meši bili dūhovniki iz trej rosagov, zvūn domanjoga župnika sta z Goričkoga prišla Dejan Horvat pa Vili Hribernik, iz Avstrije je pa prišo en diakon.

Dosta vernikov se je vkūpzbralo, mislim, ka je največ bilau z Goričkoga. Župniki Dejani Horvati se lepau zavalimo za pridigo, stero je emo slovenski pa vogrski. Hvala tūdi cerkvenim kotrigam, stero so s svojimi ženami pripravljale, pekle pa kūjale, ka bi leko podvorile navzoče.

»O, Marija, dnes rodjena, moli za nas Jezuša ...« se čūje pesem, za stero se leko zahvalimo našomi pokojnomi plebanoši Janoší Kūhari, steri so nas dosta lejpi sveti pesmi navčili. Gda je popejevamo, ohranjamo njini spomin pa negujemo njino erbo.

TAUGA NEMO MOGO V TRAKTOR POSADITI

V Andovcih pri Kovačini je telko stari kejpov bilau v fotoalbumi, ka sem nej vedo, stero ga aj poslikam pa stero ga aj krajdejem. Kovačin Ani, po možej Časar, je eden za drugim nosila kejppe, eden starejši bijo kak drugi. Bili so taši stari kejpji iz Merike v ednom fejest starom albumi, gde je še ona v nevauli bila, zato ka nikoga nej spoznala, zavolo tauga smo te bola domanje gledali. Ka sem že najprvin zagledno, je tau bilau, ka Ani spoj dosta portretov ma, eden lepši kak drugi. Človek, če bi nej znau, bi tau pravo, ka dekla, stera je na kejpji, je niša gospočka dekla mogla biti. Dapa nej je tak bilau, v srmastvi je gorrasla, cejli gvant, ka je na saba mejla, gda so go slikali, je sama sebi küpla iz tistih krajcarov, ka je zaslužila na njivaj pa po fabrikaj.

- Ani, ti spoj dosta taši kejp-

ti, ka bi pa mena doma oča pa mati prajla.

- *Kak gledam te stare kejppe, te je tau moda bila, ka je vsakša dekla tjite mejla?*

»Te je še bola tak bilau, dja

Kovačin Ani s kejpji

sem vejn najduže mejla, zato ka mama nej dala dolavrezati. Malo sem tak kondrave vlase mejla pa mena je nej trbelo nutra gumi, splela sem je pa

mejla, dapa ka sem ga mejla, tisti je pošteni bejo, zato ka gda sem tjöjpila kaj, te sem vsigdar lejpi gvant tjöjpila. Ovak bi nej mejla, zato ka stariške so nej meli, ka bi mena

gvant tjöjpivali.

- *Gde so odavali taši lejpi gvant tistoga reda?*

»Zvekšoga v Somboteli sem tjöjpivala, zato ka tam sem delala v tekstilni fabriki.

- *Na taum tjejpji si še mlada, ka ga je fotograf Tanai redo, tój si še gvüšno nej delala.*

»Že sem delala, zato ka v Sakalovci sem začnila delati, gda sem šestnajset lejt stara bejla, v gauštji smo trnje vöželi. Potejm sem na državno gospodarstvo üšla delat, gde mi je spoj dobro šlau, zato ka Šabdjanina Mariška je bejla tjöjjarca, gda sem v tjöjnjo üšla pomagat, tau sem djejlja, ka sem stejla. Odtec po dve leti sem v Šopron odla delat, gde sem kukrco zaslužila.

- *Iz kukrce si si nej mogla gvant küpti.*

»Nej, zato ka tau je domau šlau starišom, dapa nej baja, s tejm sem bar njim leko malo pomagala. Odtec, gda sem devetnajset lejt stara bejla, sem te tak v Sombotel v tekstilno fabriko üšla, gde sem pet lejt delala. Pa te tak sem moža Karčina spoznala pa sem prišla nazaj domau. Dapa v Somboteli je dosta baukše bilau, stau pa edno kak v Varaši v židanoj fabriki, gde so dolagledali eden drugoga, tam v

Somboteli taše nej bilau.

- *V Varaši si včasín dobila delo?*

»Šabdjanin Vendel me je nustraspravo, ovak bi težko delo dobejla.

- *Kak te gledam na kejpaj, gde si dolavzeta, moram prajti, ka si lejpa bejla, gvüšno je dosta pojbov lejta-lo kaulak tebe.*

»Ne vejim, človek sam sebe cejlak ovak vidi kak eden zvünašnji. Tau gvüšno, ka dja sem pojbe dosta za norce mejla, dja sem na tau frajt mejla.

- *Moža Karčina si nej za norca mejla sprvoga?*

»Nej, zato ka on se mi je tak nagnauk povido. Na taum črno-bejlo tjejpji nas Markovič gospaud zdava, proščaja sta Röfcin Jenak pa Djürvin Pišti. Štiri svadbice smo meli, samo od nji nega tjejpov, pa tisti se je tū nej paršiko, gde smo vsi vtjüpar dolavzeti.

pondejlek podneva smo tam bilej. Potejm smo sé v Andovce prišli pa v torek do večera je bejla paradija.

- *Kak ste tau ladali?*

»Malo smo spali, dapa te si mladi bejo pa vse si vözdržo. Mena je tau lagvo bilau, ka so tój vsi Slavi bili pa nikoga sem nej poznala, zato ka kak oča tak mati od moža sta od tistec bila.

- *Potejm si tak sé v Andovce k Kovačini prišla, dapa zato si odla domau tū, tau se vidi na taum kejpji, gde si s starišami dolavzeta.*

»Oča, mati, moja sestra, dja pa hči, mala Valika smo na tjejpji.

- *Dosta kejpov maš še doma iz Ritkarovec tō, eden taši je, gda si mala bejla pa pred šaulov stojiš z drugimi vret.*

»Pogledni, kak dosta nas je bilau mlajšov, na srejsda pa školnik Németh studje z nami.

- *Težko je bilau z dauma sé v Andovce pridti?*

»Vejš, ka je nej vseedno bilau kraj od dauma tejtji, dapa hvala Baudji, nika ne morem prajti, radi so me meli tój v Andovca. Vejn oča od moža še bola skrb emo namé kak mauž, samo gda se je Valika naraudila, je telko pravo, zaka se je nej pojbič naraudo, zato ka tauga nemo mogo

v traktor posaditi. Dapa nej je tak bilau, Valika je traktor vozila pa če trbelo, drva tō žagala z motoržagov. Sledkar so se te še Tibi, Stazika pa Norbi naraudili, tak sta bila dva pojba pa dve dekle tō.

Karči Holec

Držina Časar

pov maš, gda so samo tebe slikali, med tejm je eden najlepši, steri je stari črno-bejli kejp z rokauv vöpořar-bani.

»Šestnajset lejt stara sem bejla, gda se je te tjejp redo, Tanai (fotograf v Monoštru, op. pisca) ga je delo v Varaši. Gda je tjejp naredo, potejstim mi je pravo, aj še gnauk nazajprejdem, znauva ma dolavzeme pa te ma vödeje v izložbo. Dapa nej sem üšla, zato ka bola tak po mauda bi se mogla vözravnati pa vörazmeta-

mena tak so ostale. Dougo sem v tjiti nosila vlase, že več kak dvajsti lejt sem stara bila, gda sem je dolavrezala pa kračše vlase sem mejla.

- *Sto je redo tiste kejppe, steri so doma naredjeni?*

»Tau je moj brat tū nika redo pa doladjemau.

- *Steri koli kejp gledam, gda so te dolaposlíkali, vsigdar lejpi gvant maš.*

»Gda sem že začnila slüžiti, gda sem že delala, samo potejstim sem lejpi gvant mejla, dočas nej. Nej sem dosta gvanta

- *Sto redo tiste kejppe, Tanai?*

»Vej pa moj brat, Tanai samo tejtste redo, ka smo se tam pri njema doladjemali.

- *Dosta lüstva je bilau?*

»Bilau, samo tak se je nej vidlo, zato ka na dva tala je bilau, doma v Ritkarovci se je v nedelo podnek začnilo, do

Ko se pred našimi očmi prebudijo zdavnaj mrtvi vojaki

1. avgusta je minilo natanko 355 let od znamenite monoštrske bitke, v kateri so krščanske vojske prvič v 17. stoletju premagale osmansko armado. Letošnji jubilej sicer ni tako lepo zaokrožen, kot je bil tisti v letu 2014, ko so 31. julija - na predvečer zgodovinskih iger ob 350. obletnici spopada - slavno odprli razstavo v kletnih prostorih monoštrskega gledališča.

Za to priložnost so dali s podporo Mestne občine Monošter pripraviti digitalno reliefno mizo, ki dogodke na dan bitke prikazuje s pomočjo najnovejših tehnologij. Na osrednjo, veliko reliefno mizo se projicirajo bojne operacije, sama animacija pa se lahko krmili preko ekrana na dotik. Vse to dogajanje spremljajo animirane ilustracije na tretjem, manjšem ekranu nad reliefno mizo.

Po zaprtju jubilejne razstave je vsa ta digitalna oprema svoje dokončno mesto našla v enem od nadstropnih prostorov Muzeja Avgusta Pavla v Monoštru, kjer nas je nedavno pričakal mladi muzejski pedagog László Gueth. V polmraku je svetila le pravokotna zelena površina, stopili smo torej k ekranu na dotik. Naš gostitelj nam je že na začetku izpostavil, da je zvočno spremno besedilo k 12-minutni animaciji ob madžarščini in nemščini na voljo tudi v slovenskem jeziku. »Leta 2016 smo dali pripraviti slovenski prevod, saj smo tudi narodnostna zbirka, največ gostov imamo prav iz Slovenije,« smo izvedeli od muzejskega pedagoga, ki je nato sprožil projekcijo.

V izredno lepi zborni slovenščini smo lahko najprej slišali o predhodnem dogajanju pred samo bitko, besedilo pa so na zgornjem ekranu spremljali zemljevidi, portreti vojskovodij in podobe

gradov iz 17. stoletja. Reliefna miza pod zaslonom je dobila osrednjo vlogo po za-

»Na voljo je tudi kviz s 14 vprašanji, odgovore nanje izvemo že med samim

Muzejski pedagog László Gueth pravi, da je Muzej Avgusta Pavla dobro izhodišče za izlet v bližnje Modince

četku pripovedovanja o sami bitki. Le-ta je predstavljena zelo natančno in podrobno, bojnim operacijam lahko sledimo iz ure v uro, pred našimi očmi se na zeleni mizi premikajo majhni vojaki, topovi in pravokotniki raznih barv. Ob tem slišimo bojne vzklike in grmenje artilerije. Osrednja miza je res reliefna, če si jo ogledamo s strani, opazimo vse gričke in dolinice, ki obdajajo reko Rabo nedaleč od (danes avstrijskih) Modincev.

»Reliefna miza je bila pripravljena na podlagi podobe Henrika Ottendorfa iz leta 1664, ki je edini verodostojni sočasni prikaz monoštrske bitke. Ottendorf je bil zares prisoten v spopadu, svoj zemljevid je pripravil po naročilu poveljnika krščanskih vojsk Raimonda Montecuccolija,« nam je objasn timer László Gueth, ki kljub svoemu madžarskemu poreklu razstave v muzeju gostom na kratko predstavlja tudi v slovenščini. »Ta reliefna miza je glavna atrakcija v našem muzeju, najbolj pri srcu je seveda otrokom, predvsem šolski mladini,« smo izvedeli, nato pa nas je gostitelj opozoril še na dodatne funkcije digitalnih naprav.

poslušanjem zgodbe pri reliefni mizi. Naši gostje dajejo na vprašanja pretežno pravilne odgovore,« je dalje pripovedoval muzejski pedagog, medtem ko nam je listal med vprašanji: »Pripad-

Spodaj krščanske in zgoraj osmanske čete - med njimi pa Raba, po bitki krvavo rdeča

nikov katerega naroda ni bilo v monoštrski bitki?« ali »Kdo je bil vrhovni poveljnik zavezniških krščanskih enot?« Med reševanjem kviza zaslon nad reliefno mizo vseskozi prikazuje ilustracije, ki so nam lahko celo v pomoč pri odgovarjanju.

Številne risbe ponazarjajo tudi razlage posameznih zgodovinskih pojmov in življenjepisov najpomembnejših osebnosti, ki so zbrani pod točko »Zakladnica znanja«. Kot zanimivost naj še omenimo, da lahko preko zvočnikov reliefne mize

prisluhnemo tudi pesnitvi monoštrskega ljubiteljskega lokalnega zgodovinarja Ferenca Csuka, prav tako na temo znamenite bitke. Sedemdelni ep v verzih zazveni v interpretaciji Dániela Farkasa, seveda le v madžarskem jeziku. Morda pa bi bila lepa gesta upravljalcev muzeja, če bi ob spremnem besedilu pri reliefni mizi dali v slovenščino prevesti še kviz in zakladnico znanja.

Dodatne informacije ponujajo tudi panoji na stenah okoli digitalnih naprav. Izpostavimo le dva: na prvem vidimo portrete vseh sodelujočih vojaških voditeljev, na drugem pa spominska mesta. Nasproti reliefne mize sta tako bok ob boku krščanski grof Raimondo Montecuccoli in osmanski veliki vezir Ahmed

mesto sta križ in kapela na bližnjem Schösslbergu. V zgodovinopisju je zabeleženo, da je Montecuccoli med bitko stal prav na tem mestu in opazoval dogajanje. Od tam je še danes odličen razgled na 'vozle v Rabi'.«

Leta 2015 so reliefno mizo dopolnili s programom »Bojna steza«, ki ga je razvil priljubljen madžarski glasbenik iz 90-ih let 20. stoletja, kasnejši razvijalec iger Pierrot (s pravim imenom Tamás Z. Marosi). Gre za interaktiven film, s pomočjo katerega obiskovalec postane del dogodkov v začetku avgusta 1664. Igra je trijezična, začne in konča se v muzeju, medtem pa morajo gostje obiskati spominska mesta na terenu.

Prav Pierrot je razvil tudi novo družabno igro o monoštrski bitki, ki so jo v muzeju predstavili na koncu letošnjega julija. »To je profesionalna igra za ljubitelje strateških izzivov, ni torej za otroke,« nam je objasn timer László Gueth in dodal, da za mlade razvijajo družabno igro kar sami. »Osnova bo že omenjeni zemljevid Henrika Ottendorfa. Gre za vijugasto pot, ki obsega sto polj. Na teh poljih postavljamo igralcem vprašanja različnih težavnostnih stopenj v povezavi z udeleženci bitke in zgodovinskimi pojmi. Kocka prinaša srečo, znanje pa napredek,« je nastajajočo igro opisal muzejski pedagog.

Reliefna miza in panoji na stenah okoli nje so lahko zanimivi za vse obiskovalce Monoštra, ki želijo zvedeti nekoliko več o slavni bitki pred tremi stoletji in pol. To stalno razstavo Muzeja Avgusta Pavla priporočamo tudi gostom iz Slovenije, saj so ob osrednji animaciji v slovenščino prevedena tudi vsa besedila na panojih.

-dm-

V KARPATSKOJ LABOŠKI SE DOSTA LÜSTEV KÜJA

Madžari so nej bili prvo lüstvo med Karpatami, v etoj krajini so lidgé živeli že več gezero lejt. Pračlovek (ősember) »Šamu« je na mesti gnešnje vesnice Vértesszőlős živo pred štiristau gezero lejtami, arheologi so najšli edno čonto z njegvoga šinjeka. Eške je nej z ravnim rbtom odo (homo erectus), depa pozno je odjen ino si je rédo škéri s kamla.

Dosta kisnej, pred sedem ge-

vidimo na ednoj spoj staroj posaudi z groba v Budakalászi. Bilau je gezero lejt pred Kristušom, gda so z ažijski step med Karpate prišli strašni sodacke Skiti, v krajini z našoga kraja Donave pa so bili doma ranč tak batrivni Kelti. Té drügi so že rédili glažojno pa srebrne peneze, eden svoj center so meli na gnešnjom Gellértovom bregej. Prausno lüstvo je živelo v mali tučencaj

Scarbantia (Sopron) ali Ar-rabona (Győr), tam so meli kaupance pa amfiteatre tō. Po takzvanoj »Jantarskoj pauti« (Borostyánkő-út) so z Balt-skoga maurdja prejk Savarie vse do Italije vozili jantar, té veuki kinč.

Lüstvo v Panoniji je mejlo rimske bogauve, depa vörvali so na priliko v boginjo Isis z Egipta ranč tak (njeni tempelj si leko poglednemo v Somboteli). Vöra v Kristuša je začnila naglo popularna grtúvati v 2. stoletji, za en malo so že zidali bazilike. V 4. stoletji se je v Savarii naraudo sveti Martin, rimski sodak, kisnejši pūšpek ino patronuš naše gnešnje pūšpekije.

Tistoga ipa so začnili v krajini robiti barbarska lüstva, Goti, Sarmati ino Gepidi. Rimljani so se steli padašivati ž njimi, depa tau se jim je nej prišikalo. Provinco Panonijo je dokončno na smrt osaudogospodar Hunov Attila, šteri je v 5. stoletji staupo prejk Karpátov. Njegov rosag je biu dugi od Volge do Rajne, zvali so ga »Boži bič« ali »Klapač sveta«. Čednjaki brodijo, ka je emo veuki glavni varaš s palačami z lesá z imenom »Sicambria«, depa do tega mau so eške nej gorprišli, gde je stau. Brodijo pa, ka nindrik kauli Hódmezővásárhelya. Gda je leta 453 Attila mrau, je njegvi imperij vrazmo spadno. Madžarske kronike s srednjoga vōka naaupek pišejo, ka je biu vojvoda Árpád z njegvoga roda, pa ka so Vaugri prej sinauvi Hunov.

Po smrti Attila so med Karpatami dvejstau petdeset lejt kralüvali Avari, od šteri ne vejmo, kakši gezik so gučali. Njini najbolje erični prejdjen, »kagan«, se je zvau Baján, od šteroga je po ljudskoj etimologiji ime dobila vesnica Bajánsenye v Órségi. Avari so meli krepke sodake na konjaj, prausne vojake pa so najšli med svojimi slūžabnikami, na priliko med vnaugimi Slavi.

Té so začnili s svoje stare domovine med rekama Dneper pa Vistula (v gnešnoj Belorusiji pa sōvernoj Ukrajini) že od 6. stoletja dale prihajati med Karpate. Tistoga ipa je frankovski bautoš Samo napravo prvi slavski rosag na gnešnjom Moravskom, Slovaškom pa Avstriji, Hrvati ino Srbi pa so se že zdigavali prauti Bizanci.

Špajсно je, ka so začnili Avari na srejdji 7. stoletja spoj ovaške motive nūcati na svoji škéraj pa kinčaj. Ništerni brodijo, ka so tau ranč nej Avari bili, liki tisti stari Madžari, šteri so že dvejstau lejt prva v nauvo domovino prišli. Gyula László se je od 1960-i lejt

natom« vkūpzmejrila nej daleč od gnešnjoga Beča, depa bejdvej strani sta spoj dosta sodakov zgūbili. Avarski prejdni so se začnili med sebov svajüvati, tau pa so z djuga vōponūcali Bolgari ino od nji vkraj vzeli bogati Erdelj.

Prekodonavje (Dunántúl) je gratalo edna provinca Vzhodnofrankovskega kralества (Keleti Frank Királyság), njeni center je biu v gnešnjom Zalavári, ali kak ga slovenski bole poznamo, v Blatogradi nej daleč od Balatona. Tam sta bila prejdnjiva vojvoda Pribina pa njegvi sin Kocel, šteriva sta ranč tak panonskiva Slava bila, kak cejlo njija lüstvo. V madžarskoj zgodovini tau dos-

Krau Hunov Attila v vogerski knjigaj »Képes Krónika« (ok. 1360)

zero lejtami, so z djuga prišla lüstva, štera so že pauvala pšenico pa gečmen ino držala birke pa koze. Té lidgé so znali plesti pa tkati, vsefelé so rédili z ledra tō. Sledik so dale šli prauti sōveri, zatok leko povejmo, ka so se v krajini med Karpatami že te začnili mejšati lüstva.

Od leta 3000 pred Kristušom je vsikdar več pavrov nūcalo kuferne, bronaste, kisnej pa eške železne škéri. Tistoga ipa so že zidali grade z zemlé, kauli šteri so stali šanci pa djama z vodauv. Nūcali so kaula s štiri-mi potačami, edna takša leko

v zemlej, štere so streje s trsta (nád) mele.

Rimski (római) cesar Tiberij je s svojimi legijami leta 11 pred Kristušom prišo do reke Donave, gde je tresti lejt kisnej že stau veuki tabor Aquincum. Etoj provinci so dali ime »Panonija« po ednom ilirskom lüstvi, na gnešnjom Erdeljskom pa je edno stoletje pa pau cvela provinca »Dacija«. Rimljani so s sebov pripelali štenjé, zidine s kamla, grauzdje pa krščanjso vōro. Njini veterani so živeli med drügi-mi po varašaj Savaria (Szombathely), Sopianae (Pécs),

Knez Pribina je v Spaudnjo Panonijo pribežjo z varaša Nitra na Slovaškom, gde eške gnes stogi njegvi spomenik

aktivno spravlo s teorijov o »duplanskom prejkvzetji domovine« (kettős honfoglalás), po šteroj so »stari« pa »nauvi« Madžari svojo padaštvo potrdili eške z zdavanjom: Árpáda sin Zsolt se je prej oženo s čerdjauv ednoga domanjoga prejdnjoga, »staroga Vaugra«. Tau teorijo je vekši tau čednjakov nikdar nej gorprijo, zvekšoga so vsi gvüšni, ka so Madžari eške samo po leti 895 v nauvo domovino staupili. Donk ništerni pravijo, ka so lidgé, šteri so v Erdelji pred letom 700 živeli, stari starci gnešnji Sekeljov.

Veuki imperij (birodalom) germanski Frankov, najbližanji saused z zahoda, se je na konci 8. stoletja prauti Avarom obrno. Njina sodačija se je s »kaga-

takrat pozabijo dojspisati pa o etom cajti raj gučijo kak o »časi Karolingov«.

Kauli Blatenskoga kostela so do srejde 9. stoletja zozidali več krščanjski cerkva, z ov kraj Donave pa so bile zvekšoga takše avarske pa slavske vesnice, v šteraj je lüstvo eške v poganske bogauve vörvalo. Na djugi so bili mejači Bolgari, šteri so leta 864 gorvzeli pravoslavno vōro, če rejsan so bili z Bizancom dostakrat vkriž. Tak je v etom cajti med Karpatami nej samo eden gospodar kralüvo. Tau politično razklajenost so dobro gorpoznali Madžari ino go vōponūcali za tau, ka so na grajnci 9. ino 10. stoletja cejlo krajino prejkvzeli kak svojo nauvo domovino.

-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

PETEK, 20.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Alpe-Donava-Jadran, 12.20 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.25 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.55 TV-izložba, 16.25 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Osvežilna fronta, oddaja za mladostnike, 17.55 Infodrom, poletje 2019: Portreti, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.10 Frfra in Cufek, risanka, 18.20 Na lepše, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.0 Joker, kviz, 20.55 Graška Gora poje in igra 2019: 44. mednarodni festival narodno-zabavne glasbe, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Malteški sokol, ameriški film, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

PETEK, 20.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.30 Med valovi, 11.00 Dobro jutro, 13.30 Dober dan, 14.30 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.55 Na vrtu: V grajskem parku, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.25 Koncert ob 20. obletnici delovanja skupine Nude, 16.55 Kjer bom doma (VI.): Končno doma, avstralska nadaljevanka, 18.00 Judo: svetovni pokal, 19.05 Infodrom, poletje 2019: Portreti, informativna oddaja za otroke in mlade, 19.25 Videotrak, 20.00 Iz pozabe (III.), britanska nadaljevanka, 20.50 Šanghaj, slovenski film, 23.00 Televizijski klub: 12 otenkov ljubezni: Ljubim te, ampak ljubim še nekoga!, 0.00 Videotrak, 0.35 Zabavni kanal

SOBOTA, 21.09.2019, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Plešna akademija: Vrnitev, avstralska nadaljevanka za mlade, 11.00 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 11.30 TV-izložba, 11.45 Intervju: Simon Kardum, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.05 Zakaj ženske zaslužijo manj, francoska dokumentarna oddaja, 16.00 Nova dvajseta (II.): Sežigalnica, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu: V grajskem parku, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Reaktivčki: Opičji park Džigokudani, Japonska, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? Z Jonasom, 21.20 Poročila, Šport, Vreme, 21.45 Trgovski potnik, iransko-francoski film, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

SOBOTA, 21.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.05 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Pričevalci: Erika Fürst, 11.25 Mostovi besed, portret Vlady Kociancich, 12.30 Na lepše, 12.55 Popevka 2019, 15.25 Čez planke: Križarjenje po Jadranu, 16.45 Paragraf številka 1: 150 let neodvisnega odvetništva na Slovenskem, dokumentarna oddaja, 17.45 Judo: svetovni pokal, 18.55 Videotrak, 20.00 Svečana akademija ob stoletnici SNG Maribor, 21.00 Woodstock - trije dnevi, ki so zaznamovali generacijo, ameriški dokumentarni film, 22.45 Zvezdana: Hvalnica počasnosti, 23.30 Tabu in Simfonični orkester RTV Slovenija, koncert, 1.30 Videotrak, 2.30 Zabavni kanal

NEDELJA, 22.09.2019, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.00 Govoreči Tom in prijatelji: Milijonar Henk, risanka, 10.10 Vojna in jaz: Sandrine, nemška otroška igrano-dokumentarna serija, 10.35 TV-izložba, 10.50 Prislujhimo tišini, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna od-

daja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Graška Gora poje in igra 2019: 44. mednarodni festival narodno-zabavne glasbe, 14.40 TV-izložba, 14.55 Na lepše, 15.30 Košarkar naj bo, otroški film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk: Goll, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 22. Festival slovenskega filma, prenos zaključka s podelitvijo nagrad, 21.20 Pogovor z nagrajenci 22. Festivala slovenskega filma, 21.50 Z Mišo, 22.35 Poročila, Šport, Vreme, 23.00 Zastrupljanje raja, ameriški dokumentarni film, 0.15 Mladen Bucić: Romantika na kitari, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

NEDELJA, 22.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.05 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip, 7.15 Koda, 7.50 Glasbena matineja, 9.10 Joker, kviz, 10.05 Joker, kviz, 11.15 Mogočne ladje: Velika jezera, potopis, 12.25 Ambienti, 13.10 Pariz lahko počaka, ameriški film, 14.40 Aralkum - najmlajša puščava na svetu, francoska dokumentarna oddaja, 15.45 Nogomet - državno prvenstvo: Triglav : Maribor, 10. kolo, 18.10 Judo: svetovni pokal, 19.10 Videotrak, 20.00 Skrivnosti mest II.: Baku, britanska dokumentarna serija, 20.55 Žrebanje Lota, 21.05 Stota obletnica rojstva Leonarda Bernsteina, praznovanje v Tanglewoodu, 23.35 Vikend paket, 0.55 Kaj dogaja? Z Jonasom, 1.30 Videotrak, 2.25 Zabavni kanal

PONEDELJEK, 23.09.2019, I. spored TVS

6.10 Utrip, Zrcalo tedna, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Na lepše, 11.45 Obzorja duha: Angeli in zavetniki, 12.20 Začnimo znova: Stanovanje z razgledom, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Sveto in svet, 14.25 TV-izložba, 14.35 S-prehodi: Luka Cimprič, 15.05 Dober dan, Koroška, 15.35 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda!: Zakulisje, 18.00 Bacek Jon: Senčne lutke, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Platforma, 23.30 Glasbeni večer, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

PONEDELJEK, 23.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.30 Otroški program: Op! 11.00 Dobro jutro, 13.50 Dober dan, 14.35 Prava ideja: Ksenija Povše, podjetnica, 15.25 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.15 22. Festival slovenskega filma, 17.35 Pogovor z nagrajenci 22. Festivala slovenskega filma, 18.00 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 18.55 Otroški program: Op! 19.25 Videotrak, 20.30 Priznanja FIFE 2019, 22.00 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 23.00 Butalci, izvirni televizijski muzikal, 23.40 Videotrak, 0.45 Zabavni kanal

TOREK, 24.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.35 Duhovni utrip, 14.50 TV-izložba, 15.25 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Jesen, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica New Amsterdam, ameriška nadaljevanka, 20.50 Mednarodna obzorja: Etiopija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci: Tone Prelesnik, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

OD 20. SEPTEMBRA DO 26. SEPTEMBRA

TOREK, 24.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.00 Platforma, 11.45 Dobro jutro, 14.20 Dober dan, 15.05 Slovenski magazin, 15.45 Joker, kviz, 17.55 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 18.50 Otroški program: Op! 19.25 Videotrak, 20.00 Sveti prostori: Cerkve - stremljenje k svetlobi, francoska dokumentarna serija, 20.55 Prava ideja, 21.30 Morilec z jezera, francoska nadaljevanka, 22.30 Kaj govoriš? = So vakeres?, 22.45 Zadnja beseda!: Zakulisje, 23.25 Videotrak, 0.00 Zabavni kanal

SREDA, 25.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Z Mišo, 14.20 TV-izložba, 14.30 Osmi dan, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Izzivi srebrne generacije: Kakovost bivanja, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Janez Vajkard Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske, 18.05 Knjiga o džungli: Človek, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Sadie, ameriški film, 21.40 Muha, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Izzivi srebrne generacije: Kakovost bivanja, dokumentarno-izobraževalna oddaja 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 25.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.25 Videotrak, 10.10 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 11.00 Dobro jutro, 13.35 Ambienti, 14.05 Kolesarstvo - svetovno prvenstvo: kronometer (M), 17.00 Vikend paket, 18.20 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 19.15 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Nogomet - državno prvenstvo: Maribor : Rudar, 22.30 Moje mnenje, 23.25 Varna hiša: Vran, britanska nadaljevanka, 0.25 Videotrak, 1.00 Zabavni kanal

ČETRTEK, 26.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.35 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.00 Težišče - Súlypont, pogovorna oddaja, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Integracija, 18.00 Žanov svet: Oblike, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 0.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

ČETRTEK, 26.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.30 Izzivi srebrne generacije: Kakovost bivanja, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 11.00 Dobro jutro, 13.50 Dober dan, 14.50 City folk - Obrazi mest: Najboljše zgodbe, dokumentarna oddaja, 15.30 Graška Gora poje in igra 2019: 44. mednarodni festival narodno-zabavne glasbe, 16.40 Divjina v srcu (I.), britanska nadaljevanka, 17.45 Rokomet - kvalifikacije za EP 2020 (Ž): Slovenija : Kosovo, 19.30 Videotrak, 20.00 Skrivnost poželjenja, kanadska dokumentarna oddaja, 20.55 Avtomobilnost, 21.30 Ambienti, 22.00 Slovenska jazz scena, 22.55 Videotrak, 23.30 Zabavni kanal

Oroslan

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vabi na ogled slovenskega celovečernega igranega filma
OROSLAN

scenarista in režiserja **MATJAŽA IVANIŠINA**.

Film bo predstavljen v soboto, **28. septembra, ob 19. uri**
v kulturnem domu na Gornjem Seniku.

Zgodba filma, ki je nastala po literarnem delu Zdravko Duše pripoveduje o smrti moškega, poznane pod vzdevkom Oroslan, ki pretrese majhno vas v Porabju.
V filmu igrajo Margit Gyécsek, Milivoj Miki Roš in Dejan Spasić.
V filmu igrajo tudi domačini z Gornjega Senika.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége meghívja Önt
MATJAŽ IVANIŠIN forgatókönyvíró és rendező
OROSLAN

című szlovén játékfilmjének bemutatójára,
melyre **2019. szeptember 28-án, 19.00 órákor**
kerül sor a felsőszőlőki kultúrházban.

A film Zdravko Duša novellája alapján készült, egy Oroslan becenevű férfi haláláról szól, amely megrázza a kis rábavidéki falut.
A film szereplői Gyécsek Józsefné (Margit), Milivoj Miki Roš, Dejan Spasić, valamint feltűnnek benne helyi, felsőszőlőki lakosok is.

Tisztelt Nemzetiségi Választópolgár!

A 2019. október 13-i nemzetiségi önkormányzati választásokon nem lesznek önálló nemzetiségi szavazóköri. Ön mint szlovén nemzetiségi választópolgár ugyanabban a szavazóköri fog voksolni nemzetiségi önkormányzatainak tagjaira (a helyi és az országos szlovén önkormányzat tagjaira), mint ahol a települése polgármesterjelöltjére és a képviselőjelöltekre.

A szavazóköri pontos címét a választási iroda által megküldött értesítő tartalmazza. A nemzetiségi választáson csak az szavazhat, aki regisztrált nemzetiségi választópolgár, azaz a kinyomtatott nemzetiségi névjegyzéken szerepel vagyis felvette magát a névjegyzékbe szeptember 27-ig, és a szavazólapok átvételekor azt alá is írja.

A nemzetiségi választás szavazólapjai zöld színűek lesznek.

A zöld színű szavazólapokat a zöld színű borítékba kell helyezni, amelyen fel van tüntetve a nemzetiség megjelölése. A zöld borítékot le kell ragasztani, mert a lezárt borítékban lévő, valamint a borítékon kívül található szavazólapok érvénytelenek.

Éljünk minél többen állampolgári jogunkkal és vegyünk részt a nemzetiségi választáson!

Spoštovani volivec, pripadnik slovenske narodnosti!

Na volitvah narodnostnih (slovenskih) samouprav 13. oktobra 2019. leta ne bo posebnih volišč za izvolitev članov slovenskih (narodnostnih) samouprav. Kot volivci, pripadniki slovenske narodnosti, boste člane slovenske (narodnostne) samouprave (lokalne in državne slovenske samouprave) izvolili na istem volišču kot župana svojega kraja in svetnike občinskih svetov. Točen naslov volišča najdete v obvestilu, ki ste ga prejeli od volilne pisarne. Na narodnostnih volitvah lahko glasuje le tisti, ki se je do 27. septembra registriral kot narodnostni volivec, torej je njegovo ime navedeno na seznamu narodnostnih (slovenskih) volivcev in po prevzemu glasovnice seznam tudi podpiše.

Narodnostne glasovnice bodo zelene. Zelene glasovnice dajte v zeleno ovojnico, na kateri je označena vaša narodnost. Zeleno ovojnico zalepite, saj bodo glasovnice v nezalepljeni ovojnici ali izven ovojnice neveljavne.

Naša državljanska pravica je, da se udeležimo narodnostnih (slovenskih) volitev. Ne zamudite prilike!

www.radiomonoster.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnók

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB